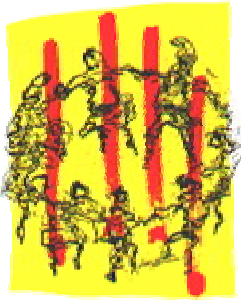


RESSONS D'OCCITÀNIA

Butlletí del Casal Català de Tolosa de Llenguadoc n° 1 Juny 2003

Casal Català



Tolosa de Llenguadoc

SUMARI

P. 1

Editorial.

P. 2

Gran avenç d'Esquerra
Republicana de Catalunya al
Principat

P. 3

L'acadèmia dels Jocs Florals
de Tolosa de Llenguadoc i la
llengua catalana

P. 4 i P. 5

Venceslau Ayguals d' Izco
(1801-1873)

P. 6 i P. 7

El Pont dels Catalans de
Tolosa de Llenguadoc

P. 8 i P. 9

Records d'un viatge estiuec
per la Segarra, l'Urgell i el
Pla d'Urgell

P. 10 i P. 11

El Mestre de Cabestany

P. 12

Esports

Amb la col·laboració de:



Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família

Editorial

Ressons d'Occitània

Fer-se ressò a Tolosa de Llenguadoc de la llengua i de la cultura dels Països Catalans, vet aquí una de les cabdals raons d'ésser del Casal Català i és el que anem tractant de fer a partir del compromís generós de tots els qui d'una manera o d'una altra s'han volgut implicar en aquesta tasca i de l'ajut de diversos serveis de la Generalitat que ens presten el seu suport així com de l'Ajuntament de Tolosa. Organitzats per la nostra entitat o en col·laboració amb d'altres hem pogut dur a terme la realització de conferències, presentacions de llibres, representacions teatrals, concerts, exposicions, a més de les activitats regulars que mantenim com són els cursos de català amb presentació regular d'estudiants al C.I.C (Certificat Internacional de Català) i el programa radiofònic "La veu dels Països Catalans" entre altres. Afegim ara la publicació d'un butlletí amb una periodicitat que dictaran els nostres mitjans i les possibilitats participatives que es vagin concretant.

De moment volem agrair des d'aquestes línies els qui han contribuït a confegir aquest primer número d'un nou butlletí (el Casal n'ha produït uns quants en la seva dilatada història) a través dels seus articles o del seu treball de muntatge i composició.

Hi tobareu coses diverses: literatura al País Valencià amb la figura d'Ayguals d'Izco que, si bé no pertany a la literatura catalana ja que fou escadussera la seva producció en la nostra llengua, podria pertànyer a una història literària dels Països Catalans; art romànic a Catalunya-Nord amb la figura de primer ordre del Mestre de Cabestany; presència catalana a la toponímia urbana de Tolosa amb el Pont dels Catalans; visió de la Segarra, de l'Urgell i del Pla d'Urgell en l'espai d'un viatge estiuec; menció dels jocs florals i algunes referències a l'actualitat política i esportiva.

Ressons d'Occitània comença i el seu desig és de perllongar-se obrint-se a les col·laboracions més diverses sobre el que es fa i desfà entre Salses i Guardamar, Fraga i Maó.

Butlletí del Casal Català de Tolosa de Llenguadoc

7, rue des Novarts - 31300 Toulouse - Telèfon: 05.61.59.61.02 Fax: 05.61.42.79.50 e-mail: casal.catala@free.fr

Director: Pere Gamisans **Consell de redacció:** Lúcia Saura, Pere Gamisans, Joan Parera **Col·laboradors:** S. Baulo, Montserrat Noé, M. Liébana, Miquel Camprubí, Pere Arnaus, Jaume Prat **Assessorament Lingüístic:** Maria Gamisans **Impressió:** Espace Repro Toulouse.

Eleccions

Gran avenç d'Esquerra Republicana de Catalunya al Principat

Les eleccions municipals a Catalunya s'han traduït per una forta progressió d'ERC que ha doblat el nombre dels seus regidors, passant d'uns 630 a 1253.

D'uns 8000 regidors que constitueixen els ajuntaments de Catalunya, la repartició és aproximadament la següent: Convergència i Unió (3687), Partit Socialista Català-PSOE (1981), Esquerra Republicana de Catalunya (1253), Iniciativa per Catalunya-Verds (395), Partit Popular (348). ERC és, per ara, i en el pla teòric, el partit de l'arc parlamentari català que s'ha mostrat més exigent en la configuració d'un marc institucional que sigui a l'alçada de la història de la nació catalana. Tanmateix l'arrelament més fort del partit dependrà segurament de la qualitat de la tasca que sàpiguen dur a terme els seus representants en la quotidianitat municipal. A les Illes Balears, l'ajuntament de Ciutat de Mallorca ha vist l'ajustada victòria del Partit Popular: Joan Fageda ex-batlle, també del Partit Popular, serà succeït per una batllessa, Catalina Cirer. Al País Valencià el Bloc Nacionalista Valencià només ha augmentat la seva presència a l'ajuntament de Castelló de la Plana on ha passat de 1 a 2 regidors dels 27 que té el municipi castellonenc. Per contra no ha pogut entrar ni a l'ajuntament de València ni al d'Alacant; tanmateix és present en diversos municipis més petits.

Paral·lelament a les municipals hi havia eleccions parlamentàries a les Balears i al País Valencià. A les Illes Balears el Pacte de Progrés en què s'integren partits de disciplina balear, no ha pogut conservar la seva minsa majoria (tenia 30 dels 59 escons del parlament) i el Govern Balear ha passat a mans del Partit Popular encapçalat per Jaume Matas per la mateixa ajustadíssima majoria (30 escons al partit Popular, 29 al Pacte de Progrés liderat per Francesc Antic). Aquest canvi és preocupant car el Pacte de Progrés havia adoptat una política inequívoca de suport a la llengua catalana i a l'àmbit cultural que ens és comú, que s'havia traduït per realitzacions concretes en l'ensenyament i en l'exigència de coneixement del català per a l'exercici d'algunes funcions, per la fluïdesa de les relacions amb la Generalitat de Catalunya i per la presència d'ambdós governs en la direcció de l'Institut Ramon Llull. Per fi una col·laboració al més alt nivell



entre dos dels nostres governs en la defensa i promoció del nostre patrimoni comú i únic que ens hauria d'unir a tots! Una flor que no fa estiu? El futur pròxim ens ho dirà però la trajectòria passada del Partit Popular illenc marcada per una política lingüística desidiosa, indiferent a l'estatus de llengua pròpia que té el català a les Illes Balears, no deixa concebre gaires esperances. Esperem tanmateix que el Pacte de Progrés, fort de l'ampli recolzament de què gaudeix, podrà fer per maneres que no es recli en el que s'ha aconseguit.

Al País Valencià el Bloc Nacionalista Valencià, de disciplina valenciana, tampoc no ha pogut entrar al parlament en què ha dominat el Partit Popular amb majoria absoluta, cosa que li dona la Generalitat amb Francesc Camps de president.

Pere Arnaus

L'acadèmia dels Jocs Florals de Tolosa i la llengua catalana



Aquesta institució fou constituïda a Tolosa el 1323 pels Set Trobadors, per a mantenir les tradicions del lirisme cortès, amb el nom de Consistori del Gai Saber. Més tard, al segle XVI, portà el nom de Col·legi de Retòrica. L'Acadèmia dels Jocs Florals, així anomenada l'any 1694 pel rei Lluís XIV, i aprovada l'any 1773 pel rei Lluís XV,

organitza cada any, concursos poètics o literaris i atorga premis de Mèrit i Virtut.

Cal distingir tres menes de Concursos: el de les Flors Tradicionals, el dels Joves Poetes i el dels premis particulars.

Des de l'any 1324 els premis concedits són tradicionalment lliurats el 3 de maig en sessió pública de l'Acadèmia. Hi va haver una sola interrupció, que fou el període de la Revolució Francesa.

Es pot considerar que la Companyia dels Jocs florals és la més antiga societat literària viva del món civilitzat i en tot cas d'Europa.

El 1356 foren promulgades les Lleis d'Amors on es troben codificades la mètrica, la gramàtica i la retòrica de l'Edat Mitjana d'Oc.

En la història de Tolosa els orígens dels Jocs Florals són inseparables del misteriós record de Clemensa Isaure, dita "Dama Clemensa", considerada com inspiradora i benefactora dels poetes. En efecte, aquesta "il·lustre Dama Clemensa" va fer un llegat a la Vila, a condició que es distribuïssin periòdicament "Flors d'argent per a incitar la joventut a l'eloqüència". Un romanç de Florian popularitzà la llegenda de "Clemensa Isaure" considerada com l'encarnació de la poesia mística dels trobadors.

Al segle XVI, el Col·legi de Retòrica va admetre als seus concursos la **llengua francesa** que aviat s'imposà de manera exclusiva. La Institució fou atenta al moviment de la Plèiade i va honorar Ronsard, Baif i coronà Robert Garnier, el cèlebre dramaturg.

L'Acadèmia que ja havia aconseguit molts grans poetes, va veure afluir als seus concursos els poetes del Cenacle, els dos Hugo, Vigny, Lamartine, Alexandre Guiraud... Als disset anys, Victor Hugo va rebre un Liri d'Or i fou nomenat Mestre en Jocs, títol també atorgat l'any 1747 a Voltaire.

L'any 1895, tornant a la seva més llunyana tradició, i a la instància d'en Frederic Mistral, l'Acadèmia tornà a esdevenir bilingüe i admeté als seus concursos, conjuntament amb el francès, tots els dialectes d'Oc. Aquest mateix any, la liberalitat d'un mecenes, Théodore Ozanne, va atribuir com habitatge dels Jocs Florals, l'Hôtel d'Assézat, sumptuós palau de la Renaixença, on es va instal·lar l'efígie d'Isaure. L'Acadèmia va ésser reconeguda d'utilitat pública per decret de l'1 de març del 1923 i des de gairebé set segles, manté les seves tradicions originals.

Entre els Mestres en Jocs, cal fer esment de dos personatges remarcables de cultura catalana com el gran poeta rossellonès Josep Sebastià Pons nomenat l'any 1928 com a Mestre en Jocs i mantenidor del 1940 al 1962 i l'il·lustre Pau Casals que també va rebre el títol de Mestre en Jocs, l'any 1957.

El que cal subratllar amb força intensitat, és que aquests darrers anys, l'Acadèmia dels Jocs Florals honora bells poemes escrits en "**llengua catalana**" i això és una primera en la història de les belles lletres.

Per exemple, l'any 1986, el nostre poeta i escriptor Enric Basset obtingué una Medalla de Bronze amb el seu poema "Prop del Mar". Ens fa tornar a un impressionisme atraient però amb tonalitat; el ritme d'una cançó popular. Els seus versos ens contenen per encantar-nos, tot un calidoscopi d'imatges que ens fan somniar. La poesia brota en un moviment d'aquest univers inconstant "Prop del Mar".

L'any 1987 Enric Basset fou premiat amb una Medalla d'argent amb el seu poema "Si no ho podeu veure".

SI NO HO PODEU VEURE

Si amb els ulls ben oberts no podeu veure
en un vol de pardals els jocs d'infant,
ni les branques dels arbres no us fan creure
que són fades que es van donant les mans,

Si no veieu del mar la dolça onada
en un ros camp de blat que ajau el vent,
ni en la riera quieta i encantada
l'impacient; esbojarrat torrent.

Ni el núvol que, baixant de la muntanya,
una vegada és nau, l'altra castell,
i, enutjat de trobar-se en terra estranya,
estén damunt la plana un fosc mantell...

Que totes les fadrines són sirenes
amb préssecs de vellut per fer-ne el pit,
o que a l'hivern, al cim de les carenes,
damunt la neu les roses han florit,

Si no heu vist una bruixa en l'olivera,
ni, enlluernats de sol tota una nit,
no heu compartit la lluna presonera
de les estrelles d'ametller florit,

Si el que ensenyar-vos vull no voleu creure
malgrat les lletres d'or dels meus reculls,
si amb els ulls ben oberts no ho podeu veure,
És que tinc de ser jo qui us tanqui els ulls?

L'any 1988, Enric Basset va rebre la menció de "Gran Honor", fent sortir tota l'harmonia de la llengua catalana amb el "Bosc Cremat", visió punyent d'un paisatge mort, devorat per l'incendi: els pins assassinats.

El **català** ha trobat aquests últims anys, la dimensió que li escau dintre de la literatura moderna lírica gràcies a la supervivència de l'Acadèmia dels Jocs Florals de Tolosa que ha sabut considerar la nostra llengua al mateix nivell que, inicialment l'occità i més tard el francès, les dues expressions fins aleshores acceptades.

Llúcia Saura

Clemensa Isaure



<http://www2.ac-toulouse.fr/eco-belbeze-union/clemence.htm>



Uniformes d'un oficial i un soldat carlistes, durant la tercera guerra Carlista any 1872

Venceslau Ayguals d'Izco (1801-1873)

www.ciudadfutura.com/armagedon/uniformes/auniformes15.htm

Qui és Venceslau Ayguals d'Izco? Qui se'n recorda encara? Potser algun especialista o algun apassionat de novel·les populars ja que va escriure una famosa novel·la per encàrrec, "Maria la hija de un jornalero" (1844-1845) que explica els amors contrariats de Maria i de don Eduardo Mendoza, víctimes d'un monjo pervers i carlista. Tanmateix, aquest oblit és injust perquè Venceslau va tenir a nivell nacional i local un paper important que va fer d'ell una figura notable de l'Espanya de la primera meitat del segle XIX. Personatge proteïforme, que va ser alhora crític teatral, poeta, dramaturg, periodista, novel·lista, editor, traductor, home de negocis, responsable polític o militar, encarna a la vegada l'escriptor romàntic compromès amb un ideal de progrés i l'home de negocis procedent de la burgesia i seduït pel capitalisme naixent

Venceslau neix el 18 d'octubre de 1801 a Vinaròs en el si d'una família acomodada. El seu pare, Antoni Ayguals O'Sullivan, originari de Reus encara que el seu segon cognom mostra una ascendència irlandesa, dirigeix una antiga però pròspera empresa d'exportació de vins a Reus i més tard a Vinaròs. Es per aprendre aquest ofici que Venceslau va ser confiat a l'edat de tretze anys, al seu cosí germà, Antoni de Gironella, un comerciant pròsper a Barcelona. Va rebre una educació artística i literària molt acurada i va freqüentar les majors figures del període romàntic (Ramon López Soler, Bonaventura Carles Aribau, Ramon Muns) que aleshores s'afirma a Barcelona. Des de 1820, Venceslau comença amb "Himnos a la libertad" a escriure les seves primeres produccions literàries. El 1833, accepta la feina que li proposa, a Madrid, el riquíssim industrial i banquer català, Gaspar de la Remisa. Però un esdeveniment polític i militar havia d'estrancar aquesta primera experiència madrilenya.

El 18 d'octubre de 1835, els carlistes ataquen Alcanar, poble veí de Vinaròs, i en aquesta lluita moren el cunyat de Venceslau, Joan Ballester, i el seu germà Joaquim. Aquest darrer mor en un combat amb el cap carlista, Ramon Cabrera. La vida de Venceslau a partir d'aleshores va ser radicalment modificada. Entra en un combat, que portarà primer amb les armes i després per mitjà de la literatura, contra la reacció simbolitzada llavors per les forces carlistes i el seu cap, Cabrera (*El Tigre del Maestrazgo o sea de grumete a general*, 1846). Quan arriba a Vinaròs a la fi de l'any 1836, Venceslau acumula ràpidament diversos càrrecs. Elegit diverses vegades (1837-1839-1840-1841) batlle de Vinaròs, esdevé el 1837 comandant de la *Milicia Nacional*, i és elegit diputat progressista a les Corts com a representant de la província de Castelló de la Plana (desembre 1836; agost 1839, setembre 1843). Durant sis anys, gaudeix d'un poder polític local considerable del qual se serveix per lluitar contra les forces carlistes. Així doncs, quan el pretendent don Carlos entra a Ulldecona, Venceslau organitza amb èxit una resposta tan eficaç que les Corts Constituents



Exercit carlista del nord

declaren que Vinaròs mereix la gratitud nacional. Després d'alguns desenganys polítics, Venceslau es troba de bell nou, el 1841 dirigint els llocs claus de Vinaròs amb el recolzament d'Espartero. Després del seu combat acarnissat contra els carlistes i la seva lluita per obtenir el poder, Venceslau intenta reorganitzar la vida cultural a Vinaròs i decideix la construcció d'un teatre, El Teatre de l'*Alameda*, en el qual el novembre de 1841 s'interpreta una de les seves obres, *Los Negros*, apologia de la llibertat, de la igualtat i condemna de l'esclavatge i de la tirania. A les eleccions del febrer del 1842, perd el seu lloc de batlle i poc després s'instal·la a Madrid. Allà funda una editorial, *La Sociedad Literaria de Madrid*, que prosperarà fins al 1856. Amb un equip constituït entre d'altres de J. Zorrilla, M. Bretón de los Herreros, B.C. Aribau, J.E. Hatzenbusch, P. Mata, escriu i edita



<http://www.banyolescultura.net/crcat0.htm>

Soldat carlista

diaris satírics com *El Guindilla*, *La Risa*, *La Carcajada*, *el Dómine Lucas*, *el Fandango*. Proposa també tota mena d'obres que testimonien del mateix desig de combatre l'obscurantisme, el fanatisme religiós i l'esperit retrògrad. Molt crític a la seva novel·la *El Palacio de los crímenes o el pueblo y sus opresores* (1855) envers els homes de la Revolució de 1854 (Espartero, Olózaga) que no van respectar les seves promeses, Ayguals va ser víctima de l'enduriment que imposa la Unió Liberal i el govern prohibeix totes les obres editades per *La Sociedad Literària*. El declivi de Venceslau s'accelera a partir d'aleshores i Ayguals es veu obligat a publicar els seus poemes –que condemnen la tirania- en uns diaris

que ja no li pertanyen . Com a prova, el seu darrer sonet que va compondre per a la coral de Barcelona dirigida per Anselm Clavé i aparegut dins de *La Discussió* (20 de juny 1863):

**ALS CANTORS DE L'ESCENA BEL·LICA
TITULADA
LOS NETS DELS ALMOGAVERS**

Sonet

Adéu siau, minyons en hora bona!
Si els germans de taller, uverts de brassos,
Desitgen apretar en dolsos llassos
Llors cors als vostres cors en Barcelona,
Lo gran poble de maig des vuy blasona
Amor per Catalunya en tots los casos;
Y sempre que a Madrid torneu los passos
Trovarà vostre front nova corona.
Oh, nets dels almugàvers! no olvideu!
L'himno que fortifica vostra sort:
Gloria del poble y llibertat canteu!
Un dia arribareu al ansiat port...
Càntics de llibertat plauen a Deu
Y arrastran los tirans a eterna mort.

Perseverarà en la seva lluita fins al seu darrer poema, *El Derecho y la Fuerza* (1866) dedicat a Victor Hugo en el qual condemnarà sense remissió la pena de mort i la tirania: i una vegada més serà censurat pel govern de Narváez.

La fi de la seva vida és bastant obscura i gairebé desconeguda. Alguns diaris van anunciar el seu decés el 16 de gener de 1873. Un any més tard, només "*La Discussió*" va recordar l'aniversari de la seva mort.

S. Baulo
Professora a la Universitat de Tolosa

LA VEU DELS PAÏSOS CATALANS

Ràdio Occitània
98,3 Mhz
60, rue d'Assalit
31500 Toulouse
05.61.80.40.40

Emissió diària en català. Tots els dies de les 16 a les 17 hores

Ràdio Occitània, dins la dinàmica actual, recorda a tots els socis del Casal Català, que tots els dies de la setmana, de les 23 a les 2 hores del vespre, emet el programa d'informació de CATALUNYA RÀDIO, en la seva integritat, mercès al relleu que es fa automàticament per mitjà del satèl·lit.



El pont dels catalans de Tolosa de Llenguadoc

Tolosa, la travessa un riu tan bell com capriciós: la Garona. D'un cap a l'altre de la ciutat diversos ponts uneixen les dues ribes entre les quals hi ha: el Pont St. Michel, Pont Neuf, St. Pierre i el Pont dels Catalans. Aquest darrer es va considerar necessari només a la fi del segle XIX.

Sent Tolosa una ciutat de guarnició no disposava d'un pont que permetés els desplaçaments còmodament de dos regiments d'artilleria situats a la riba dreta mentre que el seu camp de tir es trobava a la riba esquerra del riu.

El desenvolupament industrial de Tolosa havia permès la implantació de fàbriques i tallers d'una banda i de l'altra del riu, en particular al barri dels Amidoniers i de Sant Cebrià, els quals eren separats per la Garona.

«Les obres
comencen el 1904
i s'acaben el 1913»

L'any 1895 Honoré Serres, batlle de Tolosa, dedicat enterament a la seva ciutat i als seus habitants, va fer fer un primer projecte per unir els dos barris. Situat ben a prop del carrer dels Amidoniers el nou pont havia de portar el mateix nom. El 1902 Honoré Serres decideix confiar la realització d'aquesta obra a l'enginyer Paul Séjourné perquè, va dir, "aquest últim, ofereix la seva col·laboració gratuïtament a la ciutat de Tolosa".

Paul Séjourné, professor a l'Escola de Ponts i Camins, és l'inventor d'un nou tipus de pont: "el pont amb anelles". Les obres comencen el 1904 i s'acaben el 1913. La concepció d'aquest pont de 110 metres de llargada i 22 d'amplada és molt original ja que és compost de dos ponts paral·lels i idèntics que suporten un paviment de ciment armat. Cinc arcades sostenen el sòl. Pilars, arcades i llunes són de ciment armat amb un parament de maó i pedra harmoniosament conjuntat amb el famós i venerable Pont Neuf situat més amunt.

Aquesta obra sorprèn els seus contemporanis pel seu aspecte i molts d'ells dubten de la seva solidesa. Mort el 1905, Honoré Serres no va sentir les crítiques més aferrissades, com tampoc no va saber mai que en un context polític i cultural impregnat de felibritge, d'occitanisme i de regionalisme, el nom definitiu de l'obra seria "**Pont des Catalans**".

Aquest darrer així com els Felibres provençals està en relació amb els intel·lectuals de la Renaixença catalana i va donar el seu suport al poeta exiliat Víctor Balaguer. La seva amistat va ser oficialment segellada el 1867 durant el congrés anual del Felibritge quan els catalans van oferir "la coupo", copa trofeu, en la qual, per damunt del sòcol que la sosté, es troben unes figures al·legòriques que representen Catalunya i Provença, ornada amb aquests quatre versos:

Morta diuhen qu'es	Ah! se me sabien entendre!
Mès jo la crech viva	Ah! se me voulien seguir!
(Víctor Balaguer)	(Frederic Mistral)

A la fi del segle XIX Tolosa es troba en plena eferescència regionalista. Els intel·lectuals de tots cantons redescobreixen la llengua tolosana ("la lengua moundino") i editen uns diaris en llengua d'oc. La municipalitat no es queda enrera i crea amb un desig d'obertura "l'Escola Moundino" competidora de l'elitista Acadèmia dels Jocs Florals. Reelegit batlle el 1900 Honoré Serres afavoreix l'empenta cultural i econòmica de Tolosa i recolza els projectes importants de la Cambra de Comerç. El 1881 la dita Cambra es va comprometre

Bibliografia :

"Les Ponts de Toulouse" Jean Coppolani. Ed Privat 1992.
 "Toulouse à la Belle Epoque" Jacques Arlet. Ed. LA Loubatière 1999.
 L'Almanach du Toulousain 2000.
 Archistra n°213 Nov. 2001.

Detall dels pilars, arcades i llunes del pont



<http://www.structurae.de/fr/structures/data/str02226.php>

amb la província catalana de Lleida en un projecte de ferrocarrils transpirinencs. Després de la desaparició accidental del batlle els intercanvis comercials i culturals continuen.

El juny del 1907 la ciutat va rebre amb gran cerimònia la municipalitat de Barcelona. Durant quatre dies no va faltar res per a honorar els catalans: desfilada solemne amb atxes i música, espectacle de Gala al teatre del Capitoli, banquets, festa veneciana a les vores de la Garona i com a rerafons el pont dels Amidoniers en construcció. L'expressió palpable de l'alta consideració de la municipalitat tolosana envers els seus hostes va ser el nou bateig del pont amb el nom de "Pont des Catalans" per decisió del Consell Municipal.

Montserrat Noé

CURSOS DE LLENGUA CATALANA
A partir de la primera setmana del mes d'octubre
 Els cursos tenen lloc al **Casal Català**
 7, rue des Novarts
 31300 Tolosa de Llenguadoc
 ☎ 05.61.59.61.02
 Fax: 05.61.42.79.50

Dimarts	18h00 - 19h30	(curs avançat)
Dimecres	18h00 - 19h30	(iniciació)
Dijous	18h00 - 19h30	(curs mitjà)

CURSOS DE SARDANES
 Els cursos d'iniciació a la sardana tenen lloc, de finals de setembre fins a mitjans de juny al :

Centre Léo-Lagrange
 54, rue des Sept Troubadours
 31000 Tolosa de Llenguadoc
 Tots els diumenges de les 10h30 a les 12h30

A Tournefeuille cada dos dimarts a les 20h30

Records d'un viatge estiuenc per la Segarra, l'Urgell i el Pla d'Urgell

El nostre recorregut per terres catalanes ens va portar aquest any a aquestes dues comarques encara que la primera nit la vam fer en una comarca veïna en un poblet anomenat Vallfogona de Riucorb a la Segarra. Tots sabem que Catalunya és un país petit, però la diversitat dels seus paisatges és immensa. En arribar a Vallfogona vaig tenir la impressió de trobar-me en una petita ciutat balnearia que havia conegut temps d'esplendor i que havia vingut a menys. En efecte el seu aspecte era decadent però conservava un encant de poble que havia vist desfilar el bo i millor de la societat. Un balneari antic encara funcionava i els seus estatjants eren gairebé tots de la tercera edat, d'altra banda l'edifici no havia estat restaurat i era com una barreja d'hospital i d'hotel. Una passejada pel costat del riu ens va permetre d'observar una sèrie de cases que potser tenien uns

cent anys, tampoc no havien estat restaurades i algunes fins i tot eren desocupades. El passeig per on passàvem era envoltat d'arbres molt alts que donaven una frescor agradable per aquesta època de l'any. Quin greu que no fos gaire llarg i s'acabés quan començàvem a trobar-li el gustet, a més el final era lleig perquè anava a espetegar a la carretera,

quan molt bé s'hagués pogut continuar fins al proper poble. El riu era mig sec i cobert per canyes i d'altres herbes, cosa que li conferia un caire de deixadesa que s'adeïa molt amb les cases dels voltants. Els habitants d'allà ens van dir que antany baixava molta més aigua però que ara aquesta la recuperaven més amunt i per això en baixava tan poca. També ens van dir que sovint hi havia molta boira i quan queia la nit feia molt de fred, i la veritat és que ho vam poder comprovar perquè ens vam quedar a dormir-hi dues nits i vam necessitar un jersei. L'hotel on ens vam estatjar corresponia a la imatge general del poble, tenia moltes habitacions potser cinquanta i només hi érem nosaltres. Fins i tot vaig tenir por de trobar-me en aquell espai immens. L'interior de les cambres era intacte, com l'havien fet; un sostre altíssim amb uns llits altíssims, també de l'any de la picor, un lavabo, un armari i dues cadires, la cambra de bany es trobava al mig del passadís i era comuna per a tot el replà. Per dir la veritat no era un lloc que et convidava a que-

dar-t'hi gaire estona. Per sort l'esmorzar era molt complet i podríem dir modern (dos croissants, torrades i cafè amb llet). D'aquest lloc malgrat el seu aspecte fantasmagòric, en conservo un bon record, era quelcom original i crec que amb força diners invertits es podria convertir de bell nou en un lloc d'estiueig per a gent delerosa de repòs i de pau.

D'allà vam anar cap a un poble ja de l'Urgell que es diu Guimerà, Aquest era gairebé de postal. Si el balneari de Vallfogona era amagat entre mig d'arbres i plantes que quasi no es veia, Guimerà era tot el contrari. El poble començava a la vora del riu i s'enfilava cap a amunt al vessant de la muntanya i dalt de tot hi havia el castell, és a dir que quan arribaves per la carretera veies totes les cases com si fossin en un aparador. Fins i tot de pensar que havies de pujar per aquells carrers coster-

ries et venia mandra de visitar el poble. Però ens hi vam enfilar i malgrat la calor i l'hora que era, vam fer la visita. Valia la pena, vam descobrir un lloc antiquíssim que s'havia conservat molt bé. Els pocs habitants que vam veure ens van dir que feien un cop l'any un mercat medieval que durava uns quants dies i on acudia gent de tot arreu. Devia ser

molt bonic perquè es podria dir que era un dels pobles més antics de Catalunya i més ben conservat. En canvi pels carrers gairebé no hi havia ningú. De tant en tant algun avi es passejava o descansava en una plaça, o algun nen en bicicleta i amb una tovallola anava cap a la piscina. Es curiós com aquests llocs tan plens d'història i que han conegut un passat esplendorós s'han convertit gairebé en fòssils habitats per gent que és fora del circuit del treball. Gairebé ara són peces de museu a l'aire lliure.

Tàrrrega va ser la nostra etapa següent. És una ciutat plena de vida, encara que aquesta impressió es veu augmentada pel fet que els pobles del voltant no tenen la mateixa activitat. És una barreja de modernitat i d'antiguitat. Hi ha racons que et recorden el que devia ser la vida antiga prop del riu, que per cert l'han arreglat molt bé. I la ciutat moderna amb els seus edificis alts i el bullici de la gent que va i ve. Una cosa sorprenent és el ventet que bufa sem-

<http://guimera.ddl.net/>



Vista de Guimerà



<http://www.svt.es/bellpuig/convent.htm>

Bellpuig, convent de Sant Bartomeu

pre malgrat que no és un lloc gaire alt. La nostra estada es va concentrar al voltant de la plaça on hi ha el teatre principal. Ens vam asseure en un bar i vam veure desfilar la gent amunt i avall. Vam poder observar el gran nombre d'estrangers que m'imagino vénen per treballar en les terres de conreu. Vam poder assistir al teatre principal a la presentació d'un compacte fet per un grup de joves de Tàrraga, l'entrada era gratuïta i un bon nombre de persones s'hi van aplegar, semblaven conèixer-se, es respirava un ambient de festa major, a la sortida de l'espectacle hi havia unes taules parades amb galetes per als assistents. Nosaltres no ens hi vam quedar, ens sentíem una mica estrangers. Érem com els badocs que arriben a una ciutat per observar els autòctons viure.

Bellpuig és un poble que també es troba dalt d'un turó, i per adonar-se d'això només heu d'anar a visitar la seva església. Nosaltres ho vam fer perquè ens van dir que hi havia un retaule magnífic de marbre. Després d'haver pujat totes les escales ens vam trobar amb l'església tancada. Ens va saber greu, vam esperar una estona per veure si començava algun ofici i veient que no venia ningú ens vam dirigir a l'ajuntament per demanar a quina hora s'hi podia anar. Allà ens van donar la clau de l'església i ens van dir que la tornéssim abans que tanquessin l'ajuntament, cosa que vam fer, d'aquesta manera vam poder contemplar el retaule amb tota tranquil·litat, era molt bonic, en aquest moment no recordo exactament a qui era dedicat, però l'obra és de gran vàlua. En tornar la clau vam aprofitar per demanar als empleats si coneixien un bon restaurant, ens van dir que sí, que n'hi havia diversos, però que ens n'aconsellaven un en especial que era prop del camp de tir. Vam sortir contents de veure l'hospitalitat d'aquella gent i la bona disposició que tenien per a donar-nos tota mena d'informacions. Buscant el camp de tir per anar al famós restaurant vam fer uns quants quilòmetres perquè enlloc no es veia el rètol «restaurant», fins que al final vam decidir agafar un camí de carro que ni tan sols era asfaltat. Quan vam arribar al capdavant vam veure una mena de casa de fusta que semblava feta provisionalment, a davant hi havia bastants cotxes aparcats, ens vam preguntar si allò podia ser un restaurant perquè

cap rètol no semblava indicar-ho. Vam veure sortir un noi jove que portava un davantal de cuiner i li vam demanar si allò era un restaurant, ens va dir que sí i se'n va anar. Vam entrar plens de curiositat per veure com seria l'interior. D'entrada ens van demanar si havíem reservat, els vam dir que no, la persona que ens ho va demanar va donar una ullada i va dir que sí, que ens podíem quedar.

Nosaltres anàvem de sorpresa en sorpresa, l'interior era molt net i molt acurat, gairebé luxós, amb unes estovalles molt refinades i ben planxades, uns objectes decoratius que et feien sentir-te bé en aquell lloc. Ens van portar la carta, el menú del dia era fantàstic, amb coses que se solen menjar els dies de gran festa i a més el preu era molt assequible. No vam dubtar, vam demanar el menú. D'un cap a l'altre del dinar vam estar molt satisfets, era una cuina molt imaginativa, amb una presentació acuradíssima, li ho vam dir a la restauradora i ens va dir que ho feien els seus fills, els quals començaven i assajaven coses diferents, nosaltres els vam felicitar i vam dir que hi tornariem.

Mollerussa va ser el poble següent, què dir-hi? És una ciutat típica de zona de conreu, l'horta es fica dintre de la ciutat. No queda gairebé res del poble antic, alguns carrers però poca cosa. La gent va atrafegada amunt i avall, molta mà d'obra estrangera, el tren talla la ciutat en dos, les parades de fruita són maquíssimes, allà vam comprar els millors préssecs que havíem menjat a la nostra vida. La presència del camp és intensa, i la vida que es respira és de molt dinamisme.

Tot plegat ha estat un viatge molt instructiu i agradable que ens ha permès de conèixer les terres agrícoles de Catalunya.

M. Liébana

<http://www.gencat.es/probert/rutes/rr411.htm>



Mollerussa

El Mestre de Cabestany

<http://mairie.wanadoo.fr/mairie.villemolaque/chapitea1.htm>

Aquest escultor anònim de l'època del romànic (segles XI, XII i part del XIII) és un dels més coneguts en la història de l'art català i llenguadocià, per tal com la seva obra o la del seu obrador és una de les més ben identificades, en una zona que va del Gironès fins a la regió del Menerbès (Minervois en francès), passant pel Rosselló on es troben les seves escultures més famoses que, precisament, li han donat el seu nom (Cabestany és un poble dels entorns de Perpinyà). A més, gràcies a les característiques del seu estil, hom ha pogut atribuir-li unes escultures que es troben en llocs força allunyats d'aquesta zona que podríem qualificar de "central", concretament a Navarra i a la Toscana. L'interès suscitat per aquesta gran figura de l'art romànic entre els primers estudiosos d'aquest corrent artístic, com ara l'especialista francès d'art català que és Marcel Durliat, darrerament catedràtic de la Universitat de Toulouse-le-Mirail, autor de molts llibres entre els quals podem esmentar *Le Roussillon roman* (de la coneguda sèrie editorial "Zodiaque") i *L'Art catalan* (Paris, Artaud, 1963), ha dut més recentment un grup d'autors a consagrar-li un volum sencer, titulat *Le Maître de Cabestany*, publicat igualment a l'esmentada editorial "Zodiaque" (el primer de la nova col·lecció "La Voie lactée", 2000).

Per a algú que hagi estudiat una mica la qüestió i hagi vist, ni que sigui les fotografies, algunes de les obres més conegudes d'aquest escultor, com ara l'antic timpà de l'església de Cabestany, de marbre blanc i que representa escenes de la Vida de la Verge (la seva Resurrecció, l'episodi del Cinyell, l'Assumpció), o bé el baix relleu procedent del monestir de Sant Pere de Rodes (amb l'aparició del Crist a l'apòstol Pere i el seu germà Andreu que navegaven en una barca sobre una mar plena de peixos), queden gravades les particularitats d'estil del Mestre de Cabestany, tal com les recordava, pel que fa als personatges, en Marcel Durliat (ho traduïm): "els caps en forma de triedre, el front baix, els ulls ovalats i enfonsats, el nas tallant, el mentó quasi inexistent i les orelles mal situades amb un contorn sinuós" (*L'Art catalan*, p. 129). Cal afegir el detall força notable també de les mans molt allargades dels personatges, principalment de



Capitells del portal de l'església romànica de Monestir del Camp

la verge en les escultures on és representada, com ara al timpà de Cabestany on té les mans lligades com els braços, els dits estesos a cada cantó del cos.

I es va donar el cas que, visitant el poble llenguadocià de Rieux-Minervois, en la seva coneguda església de Santa Maria (segle XII), davant un dels capitells de la nau anular (és a dir en forma d'anella), vàrem reconèixer immediatament aquest estil en l'aspecte dels personatges, la verge i una sèrie d'àngels que l'envolten; es tracta del capitell anomenat "de l'Assumpció". Aquesta primera impressió va ser confirmada després quan vàrem poder llegir el fullet dedicat a l'església que donen a l'oficina municipal de turisme: és una escultura atribuïda al Mestre de Cabestany. Recomanem la visita del temple, un dels més insòlits de les nostres contrades, per la seva planta rodona a l'interior, que configura una nau en forma d'anella com hem dit, amb una sèrie de columnes que la separen del cor, situat al centre d'aquesta rodona i cobert d'una cúpula. Els capitells de les columnes porten la decoració esculpida i entre ells el de l'Assumpció.

La mà d'aquest artista o del seu obrador també s'observa en un lloc a prop de Castelnaudary, a l'antiga abadia de Saint-Papoul, l'església de la



Timpan de Cabestany

<http://www.cathares.org/maitre-cabestany.html>

qual fou catedral amb el bisbe d'aquest mateix nom, deixeble de sant Sadurní, el famós màrtir tolosà. Es el punt més occidental de tota aquesta zona catalano-lenguadociana on va treballar el nostre escultor. Hom hi troba una decoració esculpida a l'exterior de l'absis principal, amb una cornisa que descansa sobre columnes els capitells de les quals, així com els permòdols (modillons), porten les escultures atribuïdes al Mestre de Cabestany. Les de dos capitells han estat ben estudiades: representen episodis bíblics referents al profeta Daniel. En un dels capitells, al mig de set lleons, Daniel rep el pastor Habacuc que li du menjar, estirant-li la barba (fèt enigmàtic segons els especialistes); a l'altre capitell, es tracta del càstig dels acusadors de Daniel, tres babilonians rodejats de lleons que els ataquen.

Comptat i debatut, la major part de l'obra d'aquest artista (o sigui, a Sant Pere de Roda, Sant Pere de Galligants a Girona, al Voló, Cabestany, La Gras, Rieux-Minervois, Saint Papoul) se situa a Catalunya, principalment del nord, i a Llenguadoc. Res no ens pot dir si ell era català o llenguadocià. En realitat, la cosa és de poca importància si recordem que, en aquella època, el segle XII, precisament tot aquest espai occitano-català representa un sol "país",

un conjunt de territoris sota la senyoria, directa o superior, d'un mateix sobirà, el "comte de Barcelona", Ramon Berenguer III i després Ramon Berenguer IV, (comtes, recordem-ho, no sols dels propis comtats catalans sinó també del de Provença-Gavaldà amb Millau, del de Carcassona i Rasès, i tenint com a vassalls el vescomte d'Albi-Nimes-Besiers-Carcassona, el vescomte-arquebisbe de Narbona i altres barons inferiors). O sigui que, a més d'una certa unitat lingüística (el català i l'occità llenguadocià eren encara més propers del que són ara), existien una estreta unió política i unes contínues relacions culturals i artístiques. El Mestre de Cabestany, un exemple, doncs, d'aquesta "nacionalitat" compartida que cal anomenar "occitano-catalana" i que, és cert, feia temps que havia començat i encara duraria, si més no fins a la fatídica batalla de Muret i desfeta catalano-occitana del 1213.

Miquel Camprubí
Catedràtic emèrit de la Universitat de Toulouse-le-Mirail



<http://tolosa.usapistes.com/>

Unió eSportiva Arlequins de Perpinyà

El Rugbi Català finalista europeu:
USAP 17 – Estadi Tolosà 22

Esports: rugbi: final catalano-occitana a Dublín

No pogué ser! La USAP de Perpinyà no va poder donar la seva primera copa d'Europa al rugbi català però, tot s'ha de dir, va trobar-se amb un rival que és del bo i millor que hi ha en matèria rugbística a nivell mundial : l'Estadi Tolosà de Tolosa de Llenguadoc es va mostrar com un equip compacte, molt col·lectiu, defensant-se amb força i atacant amb perillositat. El més difícil per als seguidors catalans és que la USAP va anar a remolc tota la primera part en què a més de marcar un assaig, els tolosans van aprofitar-se d'algunes errades dels perpinyanesos que van propiciar algunes penalitats algunes de les quals potser s'haurien pogut evitar amb un xic més de cura. El 19-0 a la mitja part no deixava presagiar res de bo però el coratge i la tenacitat que va demostrar la USAP durant la primera part van donar resultats molt millors a la segona part potser també perquè l'ajudà el fort vent -hostil a la primera part- que bufava a Dublín i el marcador anà millorant de mica en mica fins arribar a l'esperançador 12-19 que a més corresponia a una certa dominació en el joc. Malauradament una nova penalitat favorable als occitans va significar un 12-22 i l'últim i meritori assaig dels catalans que no va ser transformat en picar la pilota al pal va deixar la desfeta en un marcador 17-22 del tot honorable davant un rival de gran qualitat. Des d'aquestes pàgines felicitem la USAP d'haver aconseguit arribar a la final i esperem que en disputi moltes més amb algunes de guanyadores.

Altres esports

El Barça va guanyar també la copa d'Europa de bàsquet, títol que malgrat haver disputat nombroses finals no tenia encara a les seves vitrines. Un títol que ha estat celebrat amb més força que mai atès les poques alegries que l'equip de futbol dóna als afeccionats aquestes darreres temporades. Esperem que amb la nova directiva, la intel·ligència, la seriositat, la professionalitat, en una paraula la competència així com la distinció i la catalanitat agafin les regnes del club.

Altres equips dels Països Catalans tenen cites importants en aquesta fi de temporada: el Mallorca pot guanyar la copa del Rei davant d'un rival (El Recreativo de Huelva) que sembla assequible i el València pot assolir el quart lloc del campionat i així classificar-se per la lliga de campions tot i que no serà fàcil. D'altra banda el Vila-real té pràcticament assegurada la permanència a la divisió.

Jaume Prat



Tirant a cistella

Notícies del Casal:

Nombrosos foren els socis que participaren en el Dictat de Català organitzat per la Regidoria de Cultura Catalana de l'Ajuntament de Perpinyà i molts d'ells foren premiats.

Visita les escoles catalanes de
Perpinyà i Catalunya Nord:
<http://www.bressola.com>

Amb el suport de la Secretaria de Relacions Exteriors de la Generalitat de Catalunya.